महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा, गट-ब मुख्य परीक्षा-२०२३ (पेपर क्र. २)
दि. ५ नोव्हेंबर, २०२३

2023

संच क्र. **A**

प्रश्नपुस्तिका – II

D18

सामान्य अध्ययन व बुद्धीमत्ता चाचणी

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक BOOKLET NO. 507061

एकूण प्रश्न : 100

एकूण गुण : 200

वेळ : 1 (एक) तास

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत **100** अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा–क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा–क्रमांक								

केंद्राची संकेताक्षरे — शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तर–क्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्न–क्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नांकडे वळावे**. अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी 25% किंवा 1/4 गुण वजा/कमी करण्यात येतील."**

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम–82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

1. प्रश्नचिन्हाच्या जागी योग्य अंक लिहा.

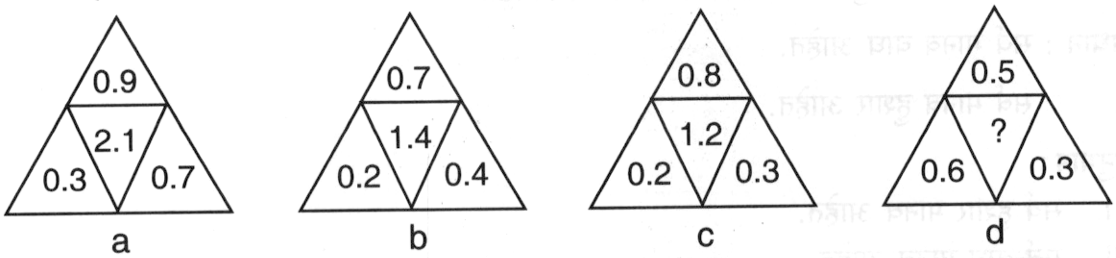

(1) 0.21 (2) 0.22 (3) 0.24 (4) 0.25

Write correct number in the space of question mark.

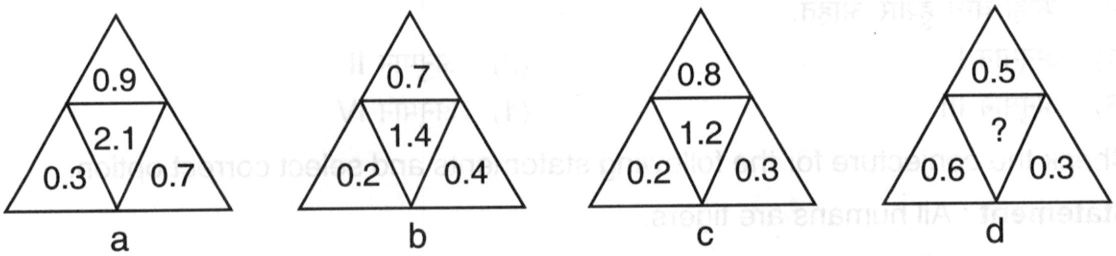

(1) 0.21 (2) 0.22 (3) 0.24 (4) 0.25

---

2. जर + म्हणजे ÷, × म्हणजे –, – म्हणजे × आणि ÷ म्हणजे +, तर 39 + 13 – 11 × 12 ÷ 3 ची किंमत किती ?

(1) 18 (2) 16 (3) 24 (4) 46

If + means ÷, × means –, – means × and ÷ means +, then what is the value of 39 + 13 – 11 × 12 ÷ 3 ?

(1) 18 (2) 16 (3) 24 (4) 46

---

3. अमर त्याची आतेबहिण सविताला म्हणाला साईराज हा माझ्या आजीची मुलगी कमल हिचा नातू आहे. अमरची आत्या ही साईराजची आजी आहे. तर कमल आणि सविता यांचे नाते काय ?

(1) बहिण – बहिण
(2) आई – मुलगी
(3) मुलगी – आई
(4) आजी – नात

Amar told his cousin sister Savita that Sairaj is the grandson of my grandmother's daughter Kamal. Amar's aunt is Sairaj's grandmother. So what is Kamal and Savita's relationship ?

(1) Sister – Sister
(2) Mother – Daughter
(3) Daughter – Mother
(4) Grandmother – Granddaughter

4. दिलेल्या विधानासाठी अनुमान तपासा व योग्य पर्याय निवडा.

विधान : सर्व मानव वाघ आहेत.

सर्व मानव हुशार आहेत.

अनुमान :

I. सर्व हुशार मानव आहेत.

II. सर्व वाघ मानव आहेत.

III. वाघ नसणारे हुशार नाहीत.

IV. काही वाघ हुशार आहेत.

(1) अनुमान I (2) अनुमान II

(3) अनुमान III (4) अनुमान IV

Check the conjecture for the following statements and select correct option.

Statement : All humans are tigers.

All humans are clever.

Conjecture :

I. All clevers are humans.

II. All tigers are humans.

III. Those who are not tigers are not clever.

IV. Some tigers are clever.

(1) Conjecture I (2) Conjecture II

(3) Conjecture III (4) Conjecture IV

---

5. येत्या लीप वर्षात मंगळवारी 17 तारखेला माझा वाढदिवस आहे. तर त्या महिन्यात पाच रविवार असण्याची संभाव्यता निवडा.

(1) निश्चित

(2) 7 मध्ये 1

(3) 12 मध्ये 11

(4) 366 मध्ये 48

Next leap year my birth day is on 17th Tuesday. Select the chances that the month it is in has five Sundays.

(1) Definite

(2) 1 in 7

(3) 11 in 12

(4) 48 in 366

---

6. 46 विद्यार्थ्यांच्या वर्गात, 18 फुटबॉल खेळले, 17 क्रिकेट खेळले ज्यामध्ये 6 फुटबॉल खेळलेले आहेत. 16 विद्यार्थी हॉकी खेळले ज्यामध्ये 4 क्रिकेट खेळलेले आहेत. परंतु फुटबॉल खेळलेले नाहीत. पाच विद्यार्थी कॅरम खेळलेले आहेत पण कोणताही मैदानी खेळ खेळलेले नाहीत. कोणती आकृती त्या तथ्यांचे प्रतिनिधित्व करते ?

(1) 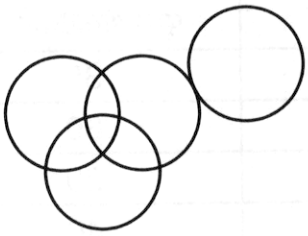

(2) 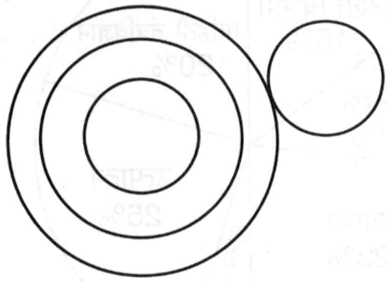

(3) 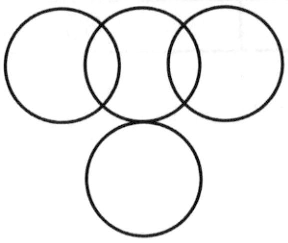

(4) 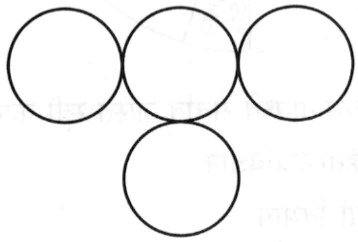

In a class of 46 students, 18 played football, 17 played cricket including 6 who played football. 16 students played Hockey including 4 who played cricket, but not football. Five students played carom but no other games. Which of the following figures represent these facts ?

(1) 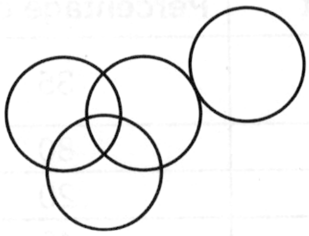

(2) 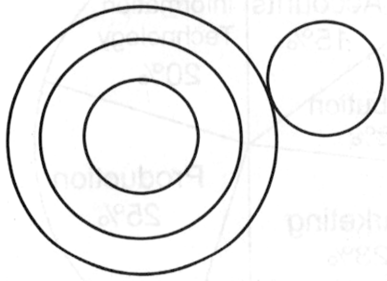

(3) 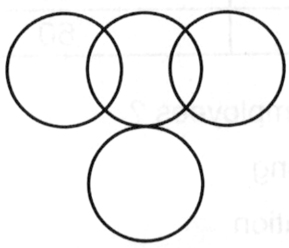

(4) 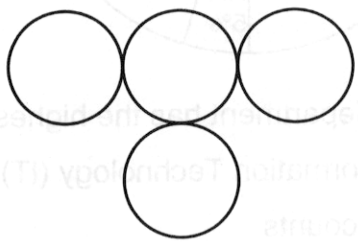

7. खालील वर्तुळालेख व तक्ता यांचा काळजीपूर्वक अभ्यास करा आणि दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर द्या.

कामगारांची एकूण संख्या = 1500.

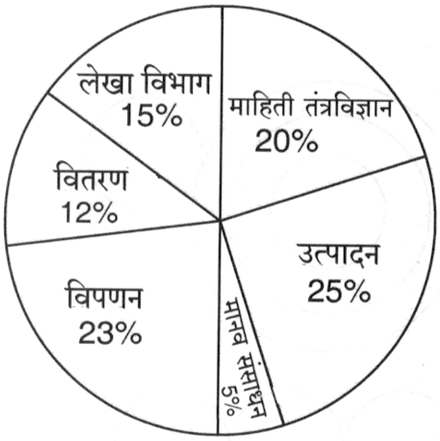

प्रत्येक विभागातील पुरुष कामगारांची त्या प्रत्येक विभागातील एकूण कामगारांशी शेकडा प्रमाण

विभाग	पुरुष शेकडेवारी
माहिती तंत्रविज्ञान	35
उत्पादन	80
मानव संसाधन	20
विपणन	40
वितरण	50
लेखा विभाग	60

कोणत्या विभागामध्ये सर्वात जास्त स्त्री कामगारांची संख्या आहे ?

(1) माहिती तंत्रविज्ञान
(2) विपणन
(3) लेखा विभाग
(4) वितरण

Study the following pie-chart and table carefully and answer the question.

Total No. of employees = 1500.

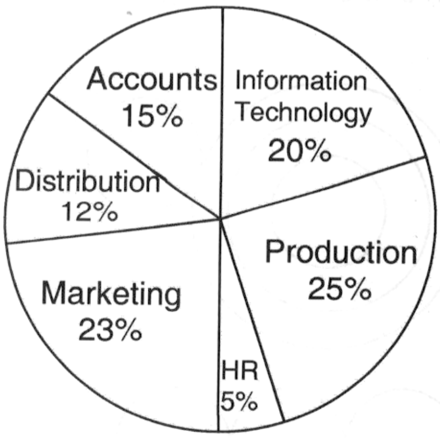

Percentage of men in each department to total number of employees in that each department.

Department	Percentage of men
Information Technology	35
Production	80
HR	20
Marketing	40
Distribution	50
Accounts	60

Which department has the highest number of women employees ?

(1) Information Technology (IT)
(2) Marketing
(3) Accounts
(4) Distribution

8. सीमा A बिंदूपासून चालायला सुरुवात करून दक्षिणेकडे 2 मी. चालत जाते. नंतर ती डाव्या बाजूला वळते आणि 4 मी. चालत जाते. आता ती उजव्या बाजूला वळते व 2 मी. चालते. नंतर डाव्या बाजूला वळते आणि 2 मी. चालत जाते आणि बिंदू C जवळ थांबते. जर सीमा बिंदू C पासून उत्तरेकडे 4 मी. चालत जाते, तर ती बिंदू A पासून किती दूर आहे ?

(1) 4 मी. (2) 2 मी. (3) 6 मी. (4) 8 मी.

Seema starts walking from the point A walks 2 m towards the south. She then takes the left turn and walks 4 m. She now takes a right turn and walks 2 m. Then takes left turn and walks 2 m and stopping at a point C. If Seema walks 4 m towards north from point C, how far she is from point A ?

(1) 4 m (2) 2 m (3) 6 m (4) 8 m

---

9. एका विशिष्ट संकेतामध्ये 'VISHWANATHAN' हे 'NAAWTHHSANIV' असे लिहिले आहे. त्या संकेतामध्ये 'RAJSHEKHARAN' कसे लिहिले जाते ?

(1) NAEHARSJHKAR (2) RAHEARJSHKAN
(3) NEAAHRSJHKAR (4) AREHRASJKHNA

In a certain code, 'VISHWANATHAN' is written as 'NAAWTHHSANIV'. How is 'RAJSHEKHARAN' written in that code ?

(1) NAEHARSJHKAR (2) RAHEARJSHKAN
(3) NEAAHRSJHKAR (4) AREHRASJKHNA

---

10. जर
i. $P = 2Q$
ii. $Q > R$

खालीलपैकी कोणते विधान/कोणती विधाने निश्चितपणे चुकीचे आहे/चुकीची आहेत ?

विधाने :
I. $R > P - Q$ II. $2Q = P - R$
III. $P \times R = 2Q$ IV. $P \times Q > R$

(1) फक्त विधान I चुकीचे आहे (2) विधाने I व II चुकीची आहेत
(3) फक्त विधान III चुकीचे आहे (4) सर्व चुकीची आहेत

If
i. $P = 2Q$
ii. $Q > R$

which of the following statement/statements is/are definitely wrong ?

Statements :
I. $R > P - Q$ II. $2Q = P - R$
III. $P \times R = 2Q$ IV. $P \times Q > R$

(1) Only statement I is wrong (2) Statements I and II are wrong
(3) Only statement III is wrong (4) All are wrong

---

11. 2023 मध्ये 'जिऑलॉजीकल सर्व्हे ऑफ इंडिया' च्या महासंचालक पदी कोणाची नियुक्ती करण्यात आली आहे ?

(1) दुर्विक पटेल (2) मनजीत मलिक (3) रवि मित्तल (4) जनार्दन प्रसाद

Who has been appointed as the Director General of the 'Geological Survey of India' in 2023 ?

(1) Durvik Patel (2) Manjeet Malik (3) Ravi Mittal (4) Janardan Prasad

---

12. केंद्रीय जलशक्ती मंत्र्यानी तिसरा राष्ट्रीय जल पुरस्कार जाहीर केला. यामध्ये खालीलपैकी कोणत्या राज्याला प्रथम पारितोषिक मिळाले ?

(1) तामिळनाडू (2) गुजरात

(3) हिमाचल प्रदेश (4) उत्तर प्रदेश

Union Jal Shakti Minister announced the 3rd National Water Award. Which of the following States got first prize ?

(1) Tamil Nadu (2) Gujarat

(3) Himachal Pradesh (4) Uttar Pradesh

---

13. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार शैक्षणिक सत्र 2023 – 24 पासून सरकारी आणि अनुदानित शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांना पूर्व-व्यवसायिक प्रशिक्षण दिले जाणार.

ब. हे प्रशिक्षण सहाव्या वर्गापासून विद्यार्थ्यांना दिले जाणार.

क. शाळेतच एक 'स्किल कॉर्नर' बनवण्यात येईल.

ड. या प्रशिक्षणासाठी पाठ्यक्रम भोपाल स्थित पं. सुंदरलाल शर्मा व्यवसायिक शिक्षण संस्थानाच्या मदतीने तयार करण्यात आला आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर नाही/त ?

(1) फक्त अ आणि क (2) फक्त ब आणि ड

(3) फक्त ड (4) वरीलपैकी नाही

Consider the following statements.

a. According to the new education policy students will be given pre-vocational training in government aided schools from the Academic Session 2023 – 24.

b. This training will be given to the students from class 6th onwards.

c. A 'skill-corner' will be made in the school itself.

d. The syllabus for this training has been prepared with the help of Bhopal, Pt. Sundarlal Sharma Vocational Education Institute.

Which of the above statement/statements is/are not correct ?

(1) Only a and c (2) Only b and d

(3) Only d (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

14. युक्रेनचे खालीलपैकी कोणते धरण 2023 मध्ये उध्वस्त झाले आहे ?

(1) कनिव (2) क्रेमेनचुक
(3) नोवा कखोव्का (4) कमियांस्के

Which of the following dam of Ukrain is destroyed in 2023 ?

(1) Kaniv (2) Kremen chuk
(3) Nova Kakhovka (4) Kamianske

---

15. मानवाधिकार वर आयोजित लघु चित्रपट स्पर्धा.

जोड्या लावा :

अ.	चिरभोग	I.	यौन उत्पीडनच्या संदर्भात विद्यार्थिनींमध्ये जागरूकता निर्माण करणे
ब.	इनेबल्ड	II.	जाति आणि व्यवसायाच्या आधारावर होणाऱ्या भेदभावाला उजागर करणे
क.	अचम थावीर	III.	दिव्यांजनाबद्दल समाजाची मानसिकता बदलणे

	अ	ब	क
(1)	I	III	II
(2)	III	II	I
(3)	II	III	I
(4)	I	II	III

Short film competition organised on Human Rights.

Match the pair :

a.	Chirbhog	I.	To create awareness among female students regarding sexual harassment
b.	Enabled	II.	Exposing discrimination on the basis of caste and profession
c.	Acham Thavir	III.	Changing the mind set of the society towards the disabled

	a	b	c
(1)	I	III	II
(2)	III	II	I
(3)	II	III	I
(4)	I	II	III

---

16. जून 2023 मध्ये भारताच्या पश्चिम भागातील समुद्र किनाऱ्यावरील प्रदेशाला कोणत्या वादळाचा तडाखा बसला होता ?

(1) अमफान (2) फयान (3) तौक्ते (4) बिपरजॉय

Which cyclone hit the coastal region of the western part of the India in June 2023 ?

(1) Amphan (2) Phyan (3) Taukte (4) Biparjoy

17. जम्मू-काश्मीरच्या रियासी जिल्ह्यातील उधमपूर-श्रीनगर-बारामुला रेल्वे मार्गावरील कोणत्या नदीवर सर्वात उंच रेल्वे पूल बांधला जात आहे ?

(1) झेलम (2) रावी
(3) सतलज (4) चिनाब

Highest bridge is being constructed over which river on the Udhampur-Shrinagar-Baramulla railway line in the Reasi district of Jammu and Kashmir ?

(1) Zelam (2) Ravi
(3) Sutlej (4) Chenab

---

18. 'V-CIP' चा विस्तार काय आहे जो बँकिंगशी संबंधित बातम्यांमध्ये दिसत होता ?

(1) व्हेंचर कॅपिटल आयडेंटिफिकेशन प्रोसेस
(2) व्हिडीओ बेसड् कस्टमर आयडेंटिफिकेशन प्रोसेस
(3) व्हॉईस बेसड् कस्टमर आयडेंटिफिकेशन प्रोसेस
(4) व्हेंचर कॅपिटल इन्व्हेस्टमेंट प्रोसेस

What is the expansion of 'V-CIP', which was seen in the news related to banking ?

(1) Venture Capital Identification Process
(2) Video Based Customer Identification Process
(3) Voice Based Customer Identification Process
(4) Venture Capital Investment Process

---

19. जून 2023 मध्ये केरळ राज्य सरकारने K-FON प्रकल्प सुरू केला. या संदर्भात 'O' चा अर्थ काय आहे ?

(1) ऑपरेशन (2) ऑप्टीक
(3) ऑब्जेक्ट (4) ऑर्गनीक

In June 2023 the Kerala State Government launched the K-FON Project. In this context what does 'O' stand for ?

(1) Operation (2) Optic
(3) Object (4) Organic

---

20. MSRTC ची पहिली महिला चालक बनण्याचा मान कोणास मिळाला ?

(1) प्रिया सोलंकी (2) अर्चना कदम
(3) शितल चाटे (4) अर्चना अत्राम

Who has received the honour of becoming the first lady driver of MSRTC ?

(1) Priya Solanki (2) Archana Kadam
(3) Shital Chate (4) Archana Atram

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

21. जर $३^४ \div ३^x$ = ५९०४९, तर x = ?

(1) ६ (2) –६ (3) ९ (4) –९

If $3^4 \div 3^x = 59049$, then x = ?

(1) 6 (2) −6 (3) 9 (4) −9

---

22. एका परीक्षा केंद्रात ६० विद्यार्थी गणिताची परीक्षा देतात, ३६ विद्यार्थी जीवशास्त्राची परीक्षा देतात आणि २४ विद्यार्थी इतिहासाची परीक्षा देतात. जर एका खोलीत एकच विषयाची परीक्षा घेता येते आणि प्रत्येक खोलीत विद्यार्थ्यांची संख्या समान ठेवायची असेल तर कमीत कमी किती खोल्या लागतील ?

(1) २० (2) १२ (3) १० (4) ०४

In an examination centre, 60 students were to write Mathematics test, 36 students were to write Biology test and 24 students were to write History test. Find the minimum number of rooms required if in each room the same number of students are to be seated and in each room a test for only one subject is to be conducted.

(1) 20 (2) 12 (3) 10 (4) 04

---

23. ऋतुजाजवळ एकूण रु. ७०० आहेत. त्यामध्ये रु. १००, रु. २० व रु. १० च्या चलनी नोटा आहेत. रु. १०० व रु. १० च्या नोटांचे प्रमाण १ : २ आहे. जर तिच्याजवळ एकूण २० चलनी नोटा असतील तर रु. १००, रु. २० व रु. १० च्या प्रत्येकी किती नोटा आहेत ?

(1) ३, ११, ६ (2) ४, ८, ८

(3) ५, ५, १० (4) ६, २, १२

Rutuja has a total of Rs. 700 as currency notes in the denomination of Rs. 100, Rs. 20 and Rs. 10. The ratio of the number of Rs. 100 and Rs. 10 notes is 1 : 2. If she has a total 20 number of notes, then how many notes of each Rs. 100, Rs. 20 and Rs. 10 does she have ?

(1) 3, 11, 6 (2) 4, 8, 8

(3) 5, 5, 10 (4) 6, 2, 12

---

24. अमित ५ पाने एक दिवसात लिहितो तर संध्या २ पाने एक दिवसात पुसून टाकते. जर अमित आणि संध्या एक दिवसाआड काम करत असतील (पहिल्या दिवशी अमित आणि दुसऱ्या दिवशी संध्या), तर ६० पानांचे पुस्तक लिहायला त्यांना किती दिवस लागतील ? अमितचे ६० पाने पूर्ण झाल्यावर संध्या पाने पुसणे बंद करते.

(1) ४० (2) ३८.६ (3) ३०.२ (4) २०

Amit writes 5 pages a day. Sandhya erases 2 pages a day. How many days they will take to write a 60 page book, if they work on alternate days (Amit works on first day and Sandhya on second day) ? Once Amit completes writing 60 pages, Sandhya stops erasing.

(1) 40 (2) 38.6 (3) 30.2 (4) 20

---

25. खालील चित्रालेख २०२३ च्या पहिल्या सहा महिन्यात शाळेत येणाऱ्या मुलांची संख्या दर्शविते. कोणत्या महिन्यात मुलांची संख्या आधीच्या महिन्यापेक्षा सगळ्यात जास्त टक्क्यांनी वाढते ?

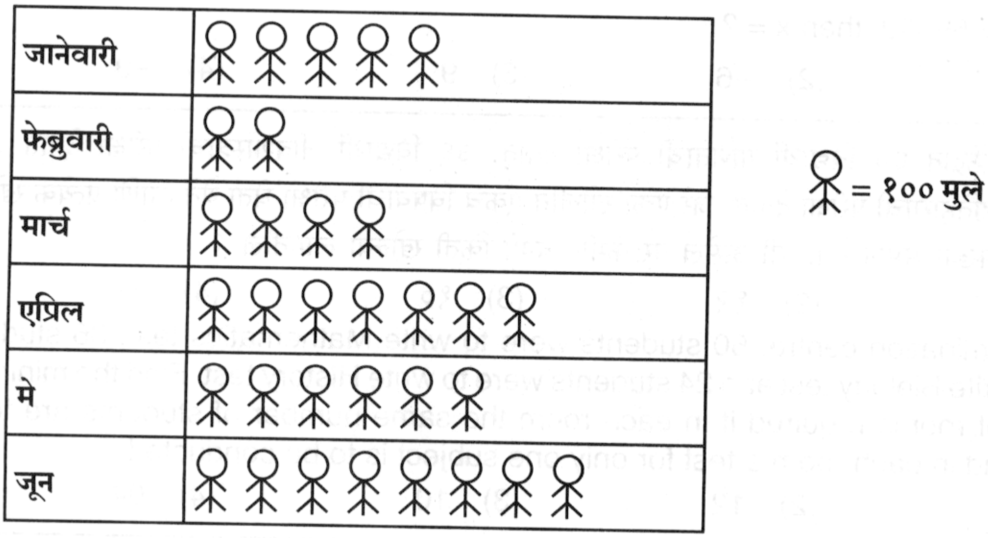

(1) जानेवारी (2) मार्च

(3) एप्रिल (4) जून

The chart represents the number of children attending school in the first half of 2023. Which month represents the greatest percent increase of children attending school over the previous month ?

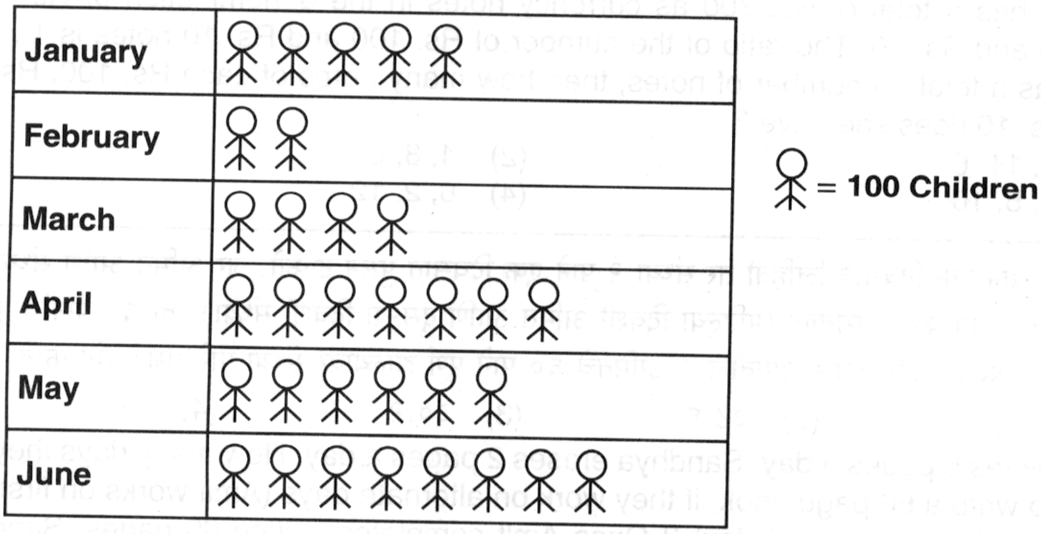

(1) January (2) March

(3) April (4) June

26. सोबतच्या वृत्तालेखात गावातील जमीन (एकरात) विविध प्रकारच्या अन्नधान्य पिकांखाली असलेल्या लागवडीखालील क्षेत्र दर्शविते. कोणत्या तीन अन्नधान्य पिकांचे लागवडीखालील क्षेत्र एकूण जमिनीच्या ५०% आहे ?

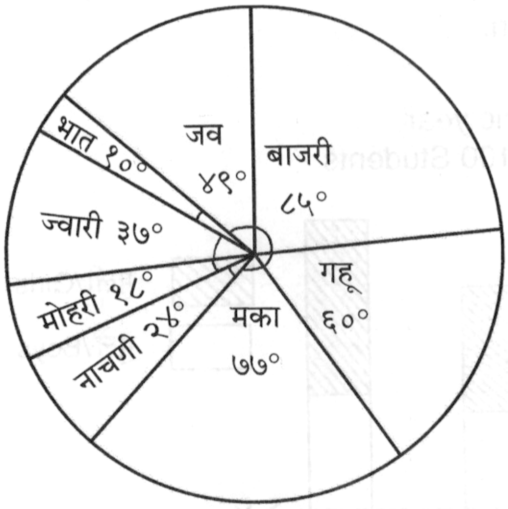

(1) मका, बाजरी, मोहरी
(2) ज्वारी, नाचणी, बाजरी
(3) भात, गहू, मका
(4) नाचणी, गहू, बाजरी

The pie chart shows the distribution of land (in acres) in a village under the cultivation of various food crops. The combination of which three crops area under cultivation contributes 50% of the total area ?

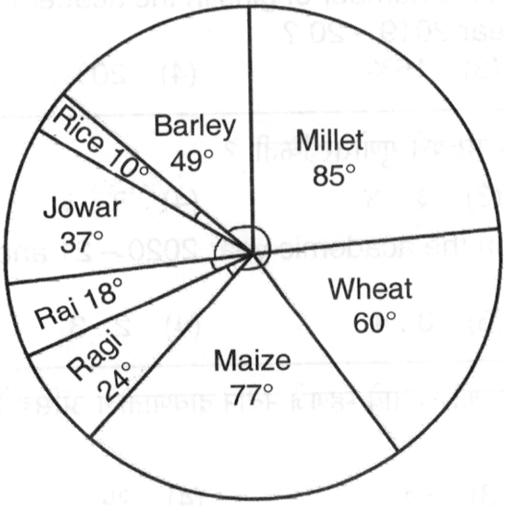

(1) Maize, Millet, Rai
(2) Jowar, Ragi, Millet
(3) Rice, Wheat, Maize
(4) Ragi, Wheat, Millet

खालील दिलेल्या स्तंभालेखात एका शाळेची पाच वर्षाची विद्यार्थी संख्या दर्शविली आहे. निरीक्षण करून प्रश्न क्रमांक **27** व **28** सोडवा.

The bar graph given below shows the number of students of a school for five years. Solve question number **27** and **28** by observation.

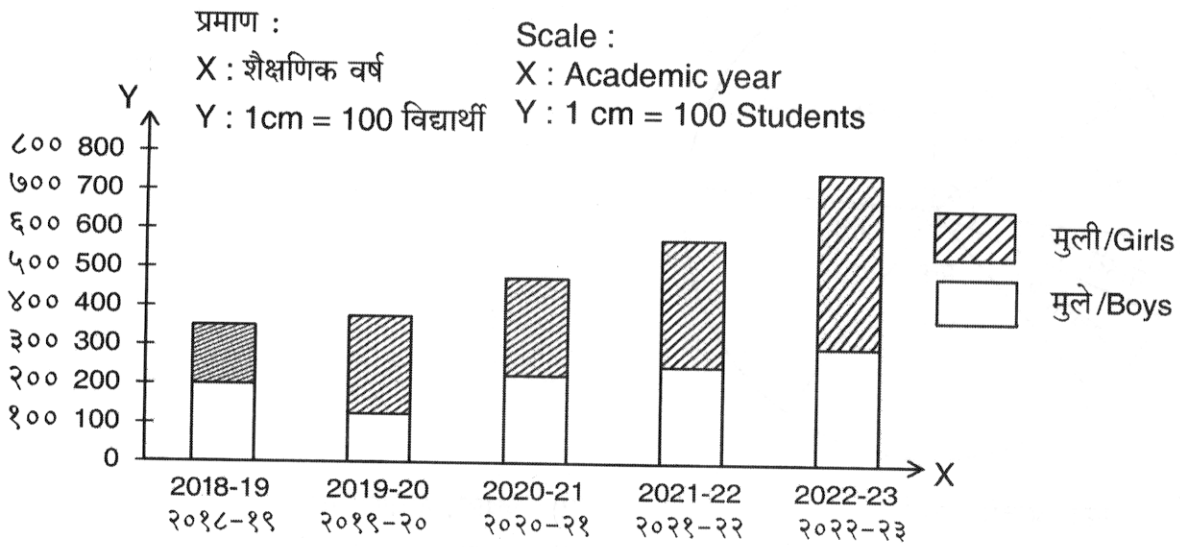

27. शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पेक्षा शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ मध्ये मुलींच्या संख्येची किती टक्क्यांनी वाढ किंवा घट झाली ?

(1) ५% (2) १०% (3) १५% (4) २०%

What is the percent increase or decrease in the number of girls in the academic year 2021 – 22 as compared to the academic year 2019 – 20 ?

(1) 5% (2) 10% (3) 15% (4) 20%

---

28. शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ व २०२२-२३ मध्ये मुलांच्या संख्येचे गुणोत्तर किती ?

(1) ५ : ६ (2) ४ : ५ (3) ३ : ४ (4) २ : ३

What is the ratio of the number of children in the academic year 2020 – 21 and 2022 – 23 ?

(1) 5 : 6 (2) 4 : 5 (3) 3 : 4 (4) 2 : 3

---

29. १६% ॲसिड असलेल्या ५० लिटर द्रावणात किती लिटर पाणी ओतावे म्हणजे नवीन द्रावणातील ॲसिडचे प्रमाण १०% होईल ?

(1) १५ (2) २० (3) ३० (4) २५

How many liters of water should be added to 50 liters of a 16% acid solution so that new solution becomes 10% acid ?

(1) 15 (2) 20 (3) 30 (4) 25

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

30. नवरा व बायको यांच्या वयांची सरासरी त्यांच्या विवाहाच्या वेळी २५ वर्षे होती. विवाहानंतर बरोबर २ वर्षांनी त्यांना मुलगा झाला. त्या तिघांच्या आजच्या वयाची सरासरी २४ वर्षे आहे, तर त्यांच्या लग्नाला किती वर्षे झाली ?

(1) ८ (2) ५ (3) ६ (4) ४

The average age of a husband and wife at the time of their marriage was 25 years. A son was born to them exactly 2 years after their marriage and present average age of all three is 24 yrs. How many years have they been married ?

(1) 8 (2) 5 (3) 6 (4) 4

---

31. एका कंपनीचा दोन वर्षाचा खर्च व नफा खालील जोड स्तंभालेखात दिला आहे. तर दोन वर्षाचा एकूण नफा खर्चाच्या किती टक्के होता ?

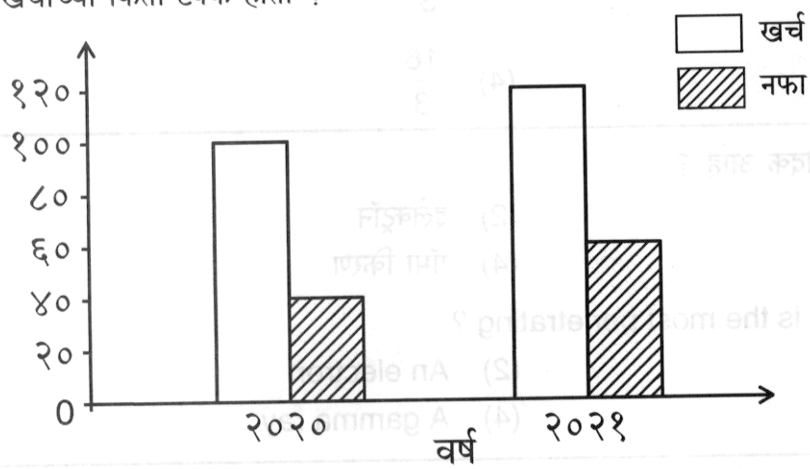

(1) २५ (2) ६०.५ (3) ४० (4) ४५.४५

The expenditure and profit of the company in two years is shown in following diagram. What is the percentage of total profit with expenditure in two years ?

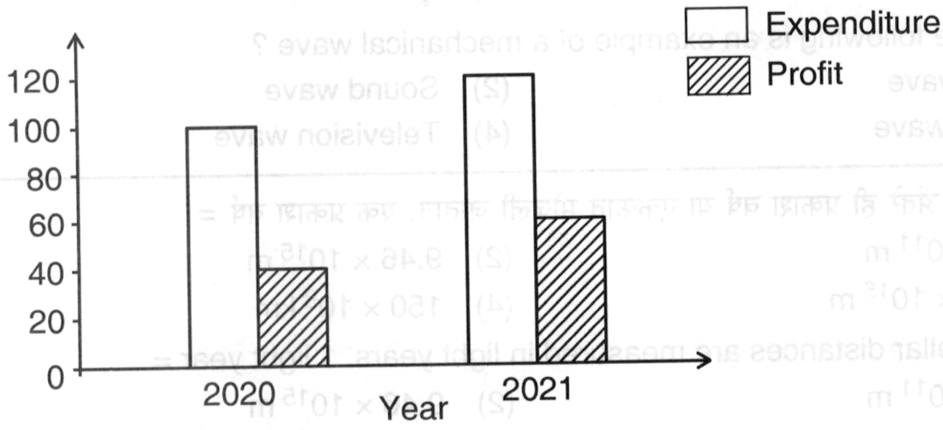

(1) 25 (2) 60.5 (3) 40 (4) 45.45

32. जेव्हा $\frac{\sqrt{X+९}+\sqrt{X-२}}{\sqrt{X+९}-\sqrt{X-२}}=\frac{३}{१}$, तर X = ?

(1) $\frac{१७}{३}$ (2) $\frac{१}{३}$

(3) $\frac{१३}{३}$ (4) $\frac{१६}{३}$

If $\frac{\sqrt{X+9}+\sqrt{X-2}}{\sqrt{X+9}-\sqrt{X-2}}=\frac{3}{1}$, then X = ?

(1) $\frac{17}{3}$ (2) $\frac{1}{3}$

(3) $\frac{13}{3}$ (4) $\frac{16}{3}$

---

33. खालीलपैकी कोणते सर्वात भेदक आहे ?

(1) अल्फा कण (2) इलेक्ट्रॉन

(3) पॉझीट्रॉन (4) गॅमा किरण

Which of the following is the most penetrating ?

(1) An alpha particle (2) An electron

(3) A positron (4) A gamma ray

---

34. खालीलपैकी कोणते तरंग हे यांत्रिक तरंगांचे उदाहरण आहे ?

(1) प्रकाश तरंग (2) ध्वनी तरंग

(3) रेडिओ तरंग (4) दूरचित्रवाणी तरंग

Which of the following is an example of a mechanical wave ?

(1) Light wave (2) Sound wave

(3) Radio wave (4) Television wave

---

35. आंतर-तारकीय अंतरे ही प्रकाश वर्ष या एककात मोजली जातात. एक प्रकाश वर्ष =

(1) 1.4×10^{11} m (2) 9.46×10^{15} m

(3) 37.84×10^{15} m (4) 150×10^{8} km

The inter-stellar distances are measured in light years. 1 light year =

(1) 1.4×10^{11} m (2) 9.46×10^{15} m

(3) 37.84×10^{15} m (4) 150×10^{8} km

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

36. शैवाळ गट व त्यांच्यातील रंगद्रव्याच्या जोड्या लावा.

शैवाळ गट		रंगद्रव्य	
अ.	क्लोरोफायसी	i.	क्लोरोफिल ए व बी
ब.	फिओफायसी	ii.	फायकोइरिथ्रिन
क.	ऱ्होडोफायसी	iii.	फ्युकोझानथिन
ड.	क्रायसोफायसी	iv.	फायकोक्रायसीन

	अ	ब	क	ड
(1)	ii	i	iv	iii
(2)	i	iii	ii	iv
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	iv	ii	iii	i

Match the algae group and their pigments.

Algae group		Pigments	
a.	Chlorophyceae	i.	Chlorophyll a and b
b.	Phaeophyceae	ii.	Phycoerythrin
c.	Rhodophyceae	iii.	Fucoxanthin
d.	Crysophyceae	iv.	Phycocrysin

	a	b	c	d
(1)	ii	i	iv	iii
(2)	i	iii	ii	iv
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	iv	ii	iii	i

37. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

अ. झमिया – ऑर्डर सायकॅडेल्स् मध्ये आहे.

ब. पायनस – ऑर्डर कोनिफेरल्स् मध्ये आहे.

क. टॅक्सस – ऑर्डर निटेल्स् मध्ये आहे.

ड. थुजा – ऑर्डर टेरिडोस्परमेल्स् मध्ये आहे.

(1) विधान ड बरोबर आहे
(2) विधाने अ आणि क बरोबर आहेत
(3) विधाने अ आणि ब बरोबर आहेत
(4) विधाने क आणि ड बरोबर आहेत

Which of the following statement (s) is/are true ?

a. Zamia belongs to order Cycadales.

b. Pinus belongs to order Coniferales.

c. Taxus belongs to order Gnetales.

d. Thuja belongs to order Pteridospermales.

(1) Statement d is correct
(2) Statements a and c are correct
(3) Statements a and b are correct
(4) Statements c and d are correct

38. इंटर व्हेनल क्लोरोसिस हे वनस्पतींच्या पानावर कोणत्या घटकाच्या कमतरतेमुळे दिसून येते ?

(1) नायट्रोजन (2) कॅल्शियम (3) बोरॉन (4) आयर्न

Deficiency of which element causes inter veinal chlorosis in leaves of plant ?

(1) Nitrogen (2) Calcium (3) Boron (4) Iron

---

39. माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या दुसऱ्या अनुसूचीमध्ये खालीलपैकी कोणत्या संस्थेचा उल्लेख नाही ?

(1) राष्ट्रीय सुरक्षा रक्षक (2) शासकीय रेल्वे पोलीस

(3) सीमा रस्ते विकास मंडळ (4) विमान चालन संशोधन केंद्र

Which of the following organisation is not mentioned in the Second Schedule of the Right to Information Act, 2005 ?

(1) National Security Guards (2) Government Railway Police

(3) Border Road Development Board (4) Aviation Research Centre

---

40. माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ चे कोणते कलम अधिकाऱ्याला, प्रकट करण्याबाबत अपवाद केलेल्या माहितीपासून पुरविण्यात येवू शकेल अशी माहिती पृथक करण्याचा अधिकार देते ?

(1) कलम ९ (2) कलम १० (3) कलम ११ (4) कलम ८

Which Section of the Right to Information Act 2005, empowers the officer to segregate the information which can be furnished from such information which is exempted from disclosure ?

(1) Section 9 (2) Section 10 (3) Section 11 (4) Section 8

---

41. महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५ च्या कलम १० (२) मधील तरतुदीनुसार जर प्रथम अपील प्राधिकाऱ्याने कोणत्याही पुरेश्या किंवा वाजवी कारणाशिवाय अपीलावर निर्णय घेण्यात वारंवार कसूर केल्यास किंवा चूक करणाऱ्या पदनिर्देशित अधिकाऱ्याला वाचविण्याचा गैरवाजवी प्रयत्न केल्यास मुख्य आयुक्त किंवा आयुक्त प्रथम अपील प्राधिकाऱ्यावर किमान किती शास्ती लादू शकेल ?

(1) किमान पाचशे रुपये

(2) किमान पाच हजार रुपये

(3) किमान दोन हजार पाचशे रुपये

(4) किमान एक हजार रुपये

As per the Provisions of Section 10(2) of the Maharashtra Right to Public Services Act, 2015, what is the minimum penalty that the Chief Commissioner or the Commissioner may impose on the first Appellate Authority if first Appellate Authority repeatedly failed to decide the appeal without any sufficient or reasonable cause or unduly tried to protect the erring designated officer ?

(1) Not less than five hundred rupees

(2) Not less than five thousand rupees

(3) Not less than two thousand five hundred rupees

(4) Not less than one thousand rupees

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

42. प्रतिमेचे वर्णन व वाचन करण्यासाठी पुढीलपैकी कोणता घटक वापरला जात नाही ?

अ. कलदर्शक केंद्र

ब. वर्णछटा

क. छाया

ड. आकार

(1) फक्त अ (2) अ आणि ब (3) फक्त ब (4) क आणि ड

Which of the following factor is not used to describe and read image ?

A. Focus of tilt

B. Tone

C. Shadow

D. Shape

(1) Only A (2) A and B (3) Only B (4) C and D

---

43. खालील विधानांचा विचार करा.

अ. सक्रिय संवेदक स्वत:ची ऊर्जा वापरून संवेदन करतो.

ब. निष्क्रिय संवेदक सूर्यापासून येणाऱ्या ऊर्जेचा वापर करून संवेदन करतो.

क. सक्रिय संवेदक दिवसाबरोबर रात्रीही संवेदन करतो.

ड. निष्क्रिय संवेदक फक्त दिवसा संवेदन करतो.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

(1) फक्त अ (2) फक्त अ आणि ब

(3) अ, ब आणि क (4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements.

a. An active sensor senses by using its own energy.

b. A passive sensor uses energy from the sun to sense.

c. An active sensor sensing during the day time as at the night time.

d. A passive sensor only sensing during the day time.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only a (2) Only a and b

(3) a, b and c (4) All of the above

---

44. चंद्रयान-3 चे एकूण वस्तुमान किती होते ?

(1) 2800 कि.ग्रॅ. (2) 3100 कि.ग्रॅ.

(3) 3900 कि.ग्रॅ. (4) 4110 कि.ग्रॅ.

What was the total mass of Chandrayaan-3 ?

(1) 2800 Kg (2) 3100 Kg

(3) 3900 Kg (4) 4110 Kg

---

45. नकाशाशास्त्रीय कॅमेऱ्यात हवाई छायाचित्रणांचा आदर्श आकार खालीलपैकी कोणता आहे ?

(1) 23 × 23 सेमी
(2) 22 × 22 सेमी
(3) 5.9 × 5.9 सेमी
(4) 23.5 × 23.5 सेमी

Which of the following is the ideal size for aerial photography in a cartographic camera ?

(1) 23 × 23 cm
(2) 22 × 22 cm
(3) 5.9 × 5.9 cm
(4) 23.5 × 23.5 cm

---

46. 'रबराचे व्हल्कनीकरण' या प्रक्रियेमध्ये ________ हा कच्च्या रबराबरोबर एका विशिष्ट तापमानास तापवतात.

(1) पोटॅशियम (2) कॅल्शियम (3) फॉस्फरस (4) सल्फर

In the process of 'vulcanization of rubber', ________ is heated with crude rubber at particular temperature.

(1) Potassium (2) Calcium (3) Phosphorus (4) Sulphur

---

47. कागदाचे ब्लीचिंग करण्यासाठी कोणते रसायन वापरले जाते ?

(1) नायट्रोजन
(2) अरगॉन
(3) हायड्रोजन परऑक्साईड
(4) अल्कोहोल

Which chemical is used for bleaching of the paper ?

(1) Nitrogen
(2) Argon
(3) Hydrogen peroxide
(4) Alcohol

---

48. मोरचूद हे कोणत्या आजाराचे निदान करताना रक्त तपासणीकरीता वापरतात ?

(1) फुफ्फुसाचा दाह
(2) रक्तक्षय
(3) विषमज्वर
(4) हिवताप

Blue vitriol is used in the blood test for diagnosis of which disease ?

(1) Pneumonia
(2) Anemia
(3) Typhoid
(4) Malaria

---

49. मिनिस्ट्री ऑफ इलेक्ट्रॉनिक्स आणि आयटी यांनी डिजीटल इंडिया या कार्यक्रमात मोबाईल गव्हर्नंस अंतर्गत केलेल्या ____________ या उपक्रमाला फेब्रुवारी २०१८ मध्ये दुबई येथे झालेल्या ६ व्या वर्ल्ड गव्हर्नमेंट समीटमध्ये बेस्ट इन एम-गव्हर्नमेंट पारितोषिक मिळाले.

(1) उमंग (2) ई-क्रांती (3) ई-सेवा (4) एम-सेवा

Ministry of Electronics and IT under the ambit of Digital India Program has launched Mobile Governance Programme was named as ____________ which received Best in m-government service award at 6th World Government Summit at Dubai in Feb. 2018.

(1) UMANG (2) E-Kranti (3) E-Seva (4) M-Seva

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

50. JAVA (जावा) संगणक आज्ञावली प्रणाली खालीलपैकी कोणत्या आज्ञावलीने प्रभावित आहे ?

(1) 'C' आणि 'C++' (सी आणि सी प्लस प्लस) (2) BASIC (बेसीक)
(3) FORTRAN (फोर्ट्रान) (4) वरीलपैकी एकही नाही

JAVA a computer programming language is highly influenced by ____________ language.

(1) 'C' and 'C++' (2) BASIC
(3) FORTRAN (4) None of the above

---

51. ____________ तंत्रे व्हर्च्युअलाइज्ड संसाधनाद्वारे चालणाऱ्या सेवा आणि अनुप्रयोगाचे संदर्भ देतात.

(1) वितरीत संगणन (2) क्लाऊड संगणन
(3) सॉफ्ट संगणन (4) समांतर संगणन

____________ techniques refer to service and application that run through virtualized resource.

(1) Distributing computing (2) Cloud computing
(3) Soft computing (4) Parallel computing

---

52. एखाद्या व्यक्तीचा किंवा व्यक्तींचा समूह किंवा संस्थेचा छळ करण्यासाठी इंटरनेटचा वापर करणे, याला ________ असे म्हणतात.

(1) ई-मेल बॉम्बिंग (2) स्पॅमिंग
(3) सायबर स्टाकिंग (4) फिशींग

Use of internet to harass an individual or group of individuals or an organization, is called as

(1) E-mail bombing (2) Spamming
(3) Cyber stalking (4) Phishing

---

53. आर्थ्रोपोडा जातीय प्राण्यांचे विशिष्ट गुणधर्म कोणते आहेत ?

अ. सर्वात मोठी फाइलम ब. स्केलेटन चिटिनने झाकलेले आहे
क. खंडित शरीर ड. द्विपक्षीय सममिती शरीर

(1) फक्त अ (2) फक्त अ व ब
(3) फक्त अ, ब आणि क (4) अ, ब, क व ड

What are the peculiar characters of phylum Arthropoda ?

a. Largest phylum b. Skeleton is covered with chitin
c. Segmented body d. Bilaterally symmetry body

(1) Only a (2) Only a and b
(3) Only a, b and c (4) a, b, c and d

---

54. गांडूळाचे निर्वहन करणारे अवयव

अ. पॅरापोडियम
ब. प्रोग्लॉटिड्स
क. सिटेय
ड. स्यूडोपोडिया

(1) फक्त अ आणि ब
(2) फक्त क
(3) फक्त अ आणि ड
(4) फक्त ब आणि ड

Locomotory organ in earthworm is

a. Parapodium
b. Proglottids
c. Setae
d. Pseudopodia

(1) Only a and b
(2) Only c
(3) Only a and d
(4) Only b and d

---

55. अपृष्ठवंशी प्राण्यांचा दुसरा सर्वात मोठा गट कोणता ?

(1) आर्थ्रोपोडा (2) पोरिफेरा (3) मोलुस्का (4) एकिनोडर्माटा

Which is the second largest phylum of invertebrate ?

(1) Arthropoda (2) Porifera (3) Mollusca (4) Echinodermata

---

56. कांग्रेसच्या तज्ञ समितीबाबत योग्य कथने ओळखा.

अ. 8 जुलै, 1946 रोजी भारतीय राष्ट्रीय कॉंग्रेसने संविधान सभेसाठी साहित्य तयार करण्याच्या उद्देशाने तज्ञ समिती नेमली.

ब. जवाहरलाल नेहरू या समितीचे अध्यक्ष होते.

क. के. एम. मुन्शी या समितीचे समन्वयक होते.

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त ब, क (3) फक्त अ, क (4) वरीलपैकी सर्व

Select the correct statements about Experts Committee of the Congress.

A. On 8 July 1946, the Indian National Congress appointed an Experts Committee for the purpose of preparing material for the Constituent Assembly.

B. Jawaharlal Nehru was a Chairman of that Committee.

C. K. M. Munshi was convener of that Committee.

(1) Only A, B (2) Only B, C (3) Only A, C (4) All of the above

---

57. भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या अनुच्छेदानुसार विधान सभेचे सभापती किंवा उप-सभापती यांना पदावरून हटवण्याचा ठराव विचाराधीन असताना ते अध्यक्षपद भूषवू शकत नाहीत ?

(1) अनुच्छेद 181 (2) अनुच्छेद 180 (3) अनुच्छेद 178 (4) अनुच्छेद 179

According to which Article of the Indian Constitution, the Speaker or the Deputy Speaker of Legislative Assembly cannot preside while a resolution of his removal is under consideration ?

(1) Article 181 (2) Article 180 (3) Article 178 (4) Article 179

---

58. संविधान सभेबाबत योग्य कथने ओळखा.

अ. संविधान सभेची पहिली बैठक 9 डिसेंबर, 1946 रोजी आयोजित करण्यात आली होती.

ब. डॉ. राजेंद्र प्रसाद यांची संविधान सभेच्या अध्यक्षपदी निवड करण्यात आली.

क. एच. सी. मुखर्जी व व्ही. टी. कृष्णमाचारी यांची संविधान सभेच्या उपाध्यक्षपदी निवड करण्यात आली.

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त ब, क
(3) फक्त अ, क (4) वरीलपैकी सर्व

Select the correct statements about Constituent Assembly.

A. The Constituent Assembly held its first meeting on 9 December, 1946.

B. Dr. Rajendra Prasad was elected as the President of Constituent Assembly.

C. H. C. Mukherjee and V. T. Krishnamachari were elected as the Vice-Presidents of the Constituent Assembly.

(1) Only A, B (2) Only B, C
(3) Only A, C (4) All of the above

---

59. राष्ट्रपती कोणत्या अनुच्छेदानुसार राज्यपालांची नियुक्ती करतात ?

(1) अनुच्छेद १५३ (2) अनुच्छेद १५४ (3) अनुच्छेद १५५ (4) अनुच्छेद १५७

Under which Article does the President appoint the Governor ?

(1) Article 153 (2) Article 154 (3) Article 155 (4) Article 157

---

60. राज्याच्या नीतिनिर्देशक तत्वांमध्ये खालीलपैकी कोणत्या तत्वांचा समावेश करण्यात आलेला आहे ?

अ. नागरिकांना, स्त्री आणि पुरुषांना उपजीविकेसाठी पुरेसे साधन मिळण्याचा समान अधिकार आहे.

ब. स्त्री आणि पुरुष दोघांसाठी समान कामासाठी समान वेतन आहे.

क. कामगार, स्त्री आणि पुरुष यांचे आरोग्य आणि सामर्थ्य आणि मुलांच्या कोवळ्या वयाचा दुरुपयोग होवू नये आणि आर्थिक गरजेमुळे नागरिकांना त्यांचे वय किंवा सामर्थ्य यांना न पेलणारा व्यवसाय करण्यास भाग पाडू नये.

(1) फक्त अ (2) अ, क (3) ब, क (4) अ, ब, क

Which of the following principles are included in the Directive Principles of the State Policy ?

A. The citizens, men and women equally have the right to an adequate means of livelihood.

B. There is equal pay for equal work for both men and women.

C. The health and strength of workers, men and women and the tender age of children are not abused and that citizens are not forced by economic necessity to enter avocations unsuited to their age or strength.

(1) Only A (2) A, C (3) B, C (4) A, B, C

61. कोणत्याही राज्याच्या विधान सभेचे किमान आणि कमाल अनुमत संख्याबळ किती आहे ?

(1) ७० ते ४५० (2) ७० ते ५०० (3) ६० ते ४५० (4) ६० ते ५००

What is the minimum and maximum permitted strength of the Legislative Assembly of any State ?

(1) 70 to 450 (2) 70 to 500 (3) 60 to 450 (4) 60 to 500

---

62. भारतीय संविधानातील खालीलपैकी कोणते अनुच्छेद हे सांविधानिक अधिकार किंवा कायदेशीर अधिकार किंवा भाग ३ च्या बाहेरील अधिकार याबाबत संबंधित आहे ?

अ. अनुच्छेद 265

ब. अनुच्छेद 300-ए

क. अनुच्छेद 301

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त ब, क (3) फक्त अ, क (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following Articles of Constitution of India are related to constitutional rights or legal rights or rights outside Part III ?

A. Article 265

B. Article 300-A

C. Article 301

(1) Only A, B (2) Only B, C (3) Only A, C (4) All of the above

---

63. स्वतंत्र विकास मंडळे स्थापन करण्याची जबाबदारी राज्यपालाची असते. खालीलपैकी कोणती राज्ये याच्याशी संबंधित आहेत ?

अ. महाराष्ट्र

ब. गुजरात

क. कर्नाटक

ड. तामिळनाडू

(1) फक्त अ, ब, क (2) फक्त ब, क, ड

(3) फक्त अ, ब, ड (4) वरीलपैकी सर्व

The Governor has responsibility to establish separate Development Boards.

Which of the following States are related with it ?

A. Maharashtra

B. Gujarat

C. Karnataka

D. Tamil Nadu

(1) Only A, B, C (2) Only B, C, D

(3) Only A, B, D (4) All of the above

---

64. जोड्या लावा (संघ पद्धतीचे स्वरूप).

'अ' (विचारवंत)	'ब' (कथन)
अ. के. सी. व्हीयर	i. अत्यंत सांघिक
ब. मॉरीस जोन्स	ii. सहकारी संघराज्यवाद
क. पॉल ॲपलबी	iii. सौदेबाजीचा संघराज्यवाद
ड. ग्रॅनविल ऑस्टिन	iv. अर्ध सांघिक

(1) अ – ii, ब – iii, क – iv, ड – i
(2) अ – iii, ब – iv, क – i, ड – ii
(3) अ – iv, ब – iii, क – ii, ड – i
(4) अ – iv, ब – iii, क – i, ड – ii

Match the pairs (Nature of Federal System).

'A' (Thinker)	'B' (Statement)
A. K. C. Wheare	i. Extremely Federal
B. Morris Jones	ii. Co-operative Federalism
C. Paul Appleby	iii. Bargaining Federalism
D. Granville Austin	iv. Quasi Federal

(1) A – ii, B – iii, C – iv, D – i
(2) A – iii, B – iv, C – i, D – ii
(3) A – iv, B – iii, C – ii, D – i
(4) A – iv, B – iii, C – i, D – ii

---

65. भारतीय राज्यघटनेत खालीलपैकी कोणत्या गोष्टींचा उल्लेख नाही ?

अ. मुख्यमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली मंत्री परिषद
ब. राज्य मंत्रीमंडळाची सामूहिक जबाबदारी
क. राज्यमंत्र्यांचे राजीनामे
ड. उप-मुख्यमंत्र्यांचे पद

खालील पर्यायांतून योग्य उत्तर निवडा :

(1) अ आणि ब (2) ब आणि क (3) क आणि ड (4) अ आणि क

Which of the following are not mentioned in the Constitution of India ?

A. Council of Ministers headed by a Chief Minister
B. Collective responsibility of the State Council of Ministers
C. Resignation of State Ministers
D. Office of the Deputy Chief Minister

Select the correct answer from the options given below :

(1) A and B (2) B and C (3) C and D (4) A and C

---

66. स्थापना वर्षाच्या चढत्या क्रमाने खालील घटक राज्यांची मांडणी करा.

अ. हिमाचल प्रदेश
ब. नागालँड
क. ओडिसा
ड. अरुणाचल प्रदेश

(1) अ, ब, क, ड (2) क, ब, अ, ड (3) ब, अ, ड, क (4) ड, अ, ब, क

Arrange the following States in ascending order of their year of establishment.

A. Himachal Pradesh
B. Nagaland
C. Odisha
D. Arunachal Pradesh

(1) A, B, C, D (2) C, B, A, D (3) B, A, D, C (4) D, A, B, C

---

67. खालीलपैकी कोणत्या राज्यांनी त्यांच्या राज्यात विधान परिषद बरखास्त केली आहे ?

अ. पश्चिम बंगाल
ब. पंजाब
क. तामिळनाडू

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त ब, क (3) फक्त अ, क (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following States have abolished the Legislative Council in their State ?

A. West Bengal
B. Punjab
C. Tamil Nadu

(1) Only A, B (2) Only B, C (3) Only A, C (4) All of the above

---

68. उद्देशपत्रिकेबाबत खालीलपैकी योग्य कथने ओळखा.

अ. बेरुबरी यूनियन प्रकरण (1960) मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने असे मत मांडले की, उद्देशपत्रिका ही संविधानाचा भाग आहे.

ब. केशवानंद भारती प्रकरण (1973) मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने उद्देशपत्रिका ही संविधानाचा भाग असल्याचे म्हटले आहे.

क. एल. आय. सी. ऑफ इंडिया प्रकरण (1995) मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने उद्देशपत्रिका ही संविधानाचा अविभाज्य भाग असल्याचे म्हटले आहे.

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त ब, क (3) फक्त अ, क (4) वरीलपैकी सर्व

Select the correct statements from the following related to Preamble.

A. In the Berubari Union Case (1960), the Supreme Court opined that Preamble is a part of the Constitution.

B. In the Kesavananda Bharati Case (1973), the Supreme Court held that Preamble is the part of the Constitution.

C. In the LIC of India Case (1995), the Supreme Court held that Preamble is an integral part of the Constitution.

(1) Only A, B (2) Only B, C (3) Only A, C (4) All of the above

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

69. सर्वोच्च न्यायालयाच्या तदर्थ न्यायाधिशाबाबत योग्य कथन/ने ओळखा.

अ. भारताचे राष्ट्रपती उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिशाची तात्पुरत्या कालावधीसाठी सर्वोच्च न्यायालयाचे तदर्थ न्यायाधीश म्हणून नियुक्ती करू शकतात.

ब. सर्वोच्च न्यायालयाच्या बैठकीला उपस्थित असताना तदर्थ न्यायाधिशांना सर्वोच्च न्यायालयाचे सर्व अधिकार क्षेत्र, अधिकार आणि विशेषाधिकारांचा उपभोग घेता येतो.

(1) फक्त अ (2) फक्त ब

(3) अ व ब दोन्ही (4) वरीलपैकी नाही

Select the correct statement/s about Ad hoc Judge of Supreme Court.

A. President of India can appoint a Judge of a High Court as an Ad hoc Judge of Supreme Court for a temporary period.

B. While attending the sitting of a Supreme Court, Ad hoc Judge enjoys all the jurisdiction, powers and privileges of a Judge of a Supreme Court.

(1) Only A (2) Only B

(3) Both A and B (4) None of the above

---

70. भारतीय राज्यघटनेचे कोणते अनुच्छेद राज्याच्या सार्वजनिक सेवांमध्ये न्यायपालिकेला कार्यकारी मंडळापासून वेगळे करण्यासाठी पावले उचलण्याचे निर्देश देते ?

(1) अनुच्छेद ५८ (2) अनुच्छेद ४४ (3) अनुच्छेद ५२ (4) अनुच्छेद ५०

Which Article of the Indian Constitution directs the State to take steps to separate the judiciary from the executive in the public services of the State ?

(1) Article 58 (2) Article 44 (3) Article 52 (4) Article 50

---

71. खालील विवरणावरुन क्रांतिकारक ओळखा.

a. पूणे जिल्ह्यातील गदर पक्षाचे प्रमुख कार्यकर्ते.

b. मेकॅनिकल इंजिनिअरिंगचे शिक्षण घेण्यासाठी अमेरिकेला गेले.

c. लाहोरच्या तुरुंगात फाशी देण्यात आली.

d. लाहोर कटात सहभाग.

(1) शिवराम हरी राजगुरु (2) विष्णु गणेश पिंगळे

(3) सेनापती पांडुरंग बापट (4) अनंत लक्ष्मण कान्हेरे

Identify the revolutionary from the following description.

a. Chief leader of Gadar Party in Pune district.

b. Went to America to study mechanical engineering.

c. He was hanged to death in Lahore jail.

d. Participated in the Lahore Conspiracy.

(1) Shivram Hari Rajguru (2) Vishnu Ganesh Pingale

(3) Senapati Pandurang Bapat (4) Anant Laxman Kanhere

---

72. समाजसुधारकांनी केलेल्या कार्याविषयीच्या जोड्या लावा :

a.	गोपाळ हरी देशमुख	I.	'भावार्थ सिंधू' ग्रंथाचे लेखन केले
b.	विष्णुबुवा ब्रह्मचारी	II.	'लक्ष्मीज्ञान' ग्रंथाचे लेखन केले
c.	बेहरामजी मलबारी	III.	'पुनर्विवाह उत्तेजक मंडळी सभेची' स्थापना
d.	विष्णूशास्त्री पंडित	IV.	'सेवासदन' संस्थेची स्थापना

	a	b	c	d
(1)	IV	I	II	III
(2)	III	IV	I	II
(3)	II	I	IV	III
(4)	III	I	II	IV

Match the following pairs regarding works of social reformers.

a.	Gopal Hari Deshmukh	I.	Wrote the book 'Bhavartha Sindhu'
b.	Vishnubuwa Bramhachari	II.	Wrote the book 'Laxmi-Dnyan'
c.	Behramji Malbari	III.	Establishment of 'Re-marriage Encouragement Mandali Sabha'
d.	Vishnu Shastri Pandit	IV.	Establishment of the 'Seva-Sadan' Institute

	a	b	c	d
(1)	IV	I	II	III
(2)	III	IV	I	II
(3)	II	I	IV	III
(4)	III	I	II	IV

---

73. १७ ऑगस्ट १९३२ रोजी दलितांना स्वतंत्र मतदार संघ देणारा 'जातीय निवाडा' कोणत्या ब्रिटिश पंतप्रधानाने जाहीर केला ?

(1) क्लेमेंट ॲटली
(2) बेंजामिन डिझरायली
(3) विंस्टन चर्चिल
(4) रॅम्से मॅकडोनाल्ड

On 17 August 1932, which British Prime Minister announced the 'Communal Award' to give separate electorates to Dalit ?

(1) Clement Attlee
(2) Benjamin Disraeli
(3) Winston Churchill
(4) Ramsay MacDonald

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

74. वृत्तपत्राविषयीच्या जोड्या लावा.

a. कृष्णाजी रानडे I. विजयी मराठा
b. वीरेश्वर छत्रे II. दीनमित्र
c. श्रीपतराव शिंदे III. ज्ञानसिंधू
d. मुकुंदराव पाटील IV. ज्ञानप्रकाश

	a	b	c	d
(1)	II	I	IV	III
(2)	III	I	IV	II
(3)	IV	III	I	II
(4)	II	IV	I	III

Match the following pairs regarding the newspapers.

a. Krishnaji Ranade I. Vijayi Maratha
b. Vireshwar Chhatre II. Deen Mitra
c. Shripatrao Shinde III. Dnyan Sindhu
d. Mukundrao Patil IV. Dnyanprakash

	a	b	c	d
(1)	II	I	IV	III
(2)	III	I	IV	II
(3)	IV	III	I	II
(4)	II	IV	I	III

75. 'इंग्लीश राज्यात पोटभर अन्न मिळत नाही' हा लेख कोणत्या समाज सुधारकाने लिहीला ?

(1) गोपाळ हरी देशमुख (2) गोपाळ गणेश आगरकर
(3) महात्मा जोतीराव फूले (4) बाळ गंगाधर टिळक

Which social reformer wrote this Article 'There is not enough food in the English Kingdom' ?

(1) Gopal Hari Deshmukh (2) Gopal Ganesh Agarkar
(3) Mahatma Jotirao Phule (4) Bal Gangadhar Tilak

76. २० जुलै १९२४ रोजी स्थापन झालेल्या 'बहिष्कृत हितकारीणी सभेच्या' कार्यकारी मंडळाचे सेक्रेटरी खालीलपैकी कोण होते ?

(1) किसन बनसोडे (2) ज्ञानदेव घोलप
(3) सिताराम शिवतरकर (4) शिवराम कांबळे

Whom of the following was the Secretary, Executive Board of 'Bahishkrut Hitkarini Sabha' established on 20 July 1924 ?

(1) Kisan Bansode (2) Dnyandev Gholap
(3) Sitaram Shivatarkar (4) Shivaram Kamble

77. 'डिप्रेस्ड क्लासेस मिशन' च्या संबंधी खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

अ. अस्पृश्यांना नोकऱ्या मिळवून देणे
ब. सार्वजनिक धर्माची शिकवण देणे
क. अस्पृश्यांच्यासाठी शाळा, उद्योग, दवाखाने आणि वसतिगृहे स्थापन करणे
ड. अस्पृश्यांच्यासाठी राजकीय संघटना स्थापन करणे

(1) अ आणि ब फक्त
(2) ब आणि क फक्त
(3) अ, ब आणि क फक्त
(4) अ, क आणि ड फक्त

Which of the following statements related to 'Depressed Classes Mission' is true ?

a. Providing job to untouchables
b. Teaching public religion
c. Establishment of schools, industries, hospitals and boardings for untouchables
d. Establishment of political organisation for untouchables

(1) a and b only
(2) b and c only
(3) a, b and c only
(4) a, c and d only

---

78. गव्हर्नर रिचर्ड टेंपलने कोणत्या भारतीय नेत्याचा उल्लेख 'द मोस्ट डेंजरस मॅन' असा केला होता ?

(1) महात्मा गांधी
(2) लोकमान्य टिळक
(3) न्यायमूर्ती म. गो. रानडे
(4) सुभाषचंद्र बोस

Which Indian leader was referred to by Governor Richard Tempel as 'The Most Dangerous Men' ?

(1) Mahatma Gandhi
(2) Lokmanya Tilak
(3) Justice M. G. Ranade
(4) Subhash Chandra Bose

---

79. पुढीलपैकी चुकीची जोडी ओळखा.

a. सर सय्यद हुसेन – संयुक्त भारतीय देशभक्त संघाची स्थापना
b. डब्ल्यू. डब्ल्यू. हंटर – 'भारतीय मुसलमान' या ग्रंथाचे लेखन
c. थिओडोर मॉरिसन – अलिगढ कॉलेजचे प्राचार्य
d. रहमत अली – मुस्लिमांच्यासाठी स्वतंत्र राष्ट्राचे नाव 'पाकिस्तान' असे सुचविण्यात आले.

(1) (a) जोडी चुकीची आहे
(2) (b) आणि (c) जोडी चुकीची आहे
(3) (b) आणि (d) जोडी चुकीची आहे
(4) (c) आणि (d) जोडी चुकीची आहे

Find out the wrong pair from the following.

a. Sir Sayyed Hussain – Foundation of the United Indian Patriotic Association
b. W. W. Hunter – Wrote a book 'Bhartiya Musalman'
c. Theodore Morison – Principal of Aligarh College
d. Rahmat Ali – The name 'Pakistan' was suggested for separate nation for Muslims

(1) (a) pair is wrong
(2) (b) and (c) pairs are wrong
(3) (b) and (d) pairs are wrong
(4) (c) and (d) pairs are wrong

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

80. जोड्या लावा :

अ.	प्रभाकर	1.	विनोबा भावे
ब.	सुधारक	2.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क.	जनता	3.	गोपाळ ग. आगरकर
ड.	महाराष्ट्र धर्म	4.	भाऊ महाजन

	अ	ब	क	ड
(1)	2	1	4	3
(2)	3	2	1	4
(3)	4	3	2	1
(4)	4	2	3	1

Match the pairs :

A.	Prabhakar	1.	Vinoba Bhave
B.	Sudharak	2.	Dr. Babasaheb Ambedkar
C.	Janta	3.	Gopal G. Agarkar
D.	Maharashtra Dharma	4.	Bhau Mahajan

	A	B	C	D
(1)	2	1	4	3
(2)	3	2	1	4
(3)	4	3	2	1
(4)	4	2	3	1

81. भौगोलिक क्षेत्रफळाच्या दृष्टिने भारतातील जीवावरण आरक्षित स्थळे चढत्या क्रमाने लावा.

(1) निलगिरी, नंदादेवी, सुंदरबन, मानारचे आखात

(2) नंदादेवी, निलगिरी, सुंदरबन, मानारचे आखात

(3) मानारचे आखात, नंदादेवी, निलगिरी, सुंदरबन

(4) सुंदरबन, निलगिरी, नंदादेवी, मानारचे आखात

Arrange the biosphere reserve sites in India in ascending order according to geographical area.

(1) Nilgiri, Nanda Devi, Sunderban, Gulf of Mannar

(2) Nanda Devi, Nilgiri, Sunderban, Gulf of Mannar

(3) Gulf of Mannar, Nanda Devi, Nilgiri, Sunderban

(4) Sunderban, Nilgiri, Nanda Devi, Gulf of Mannar

82. खालीलपैकी कोणती नदी/नद्या महाराष्ट्राच्या कोकण मैदानी प्रदेशातून वाहत नाही ?

अ. वैतरणा

ब. माही

क. उल्हास

ड. अंबा

(1) फक्त अ बरोबर आहे (2) फक्त ब बरोबर आहे

(3) फक्त अ आणि ब बरोबर आहेत (4) फक्त क आणि ड बरोबर आहेत

Which of the following river/rivers does not flow through the Konkan plain of Maharashtra ?

A. Vaitarna

B. Mahi

C. Ulhas

D. Amba

(1) Only A is correct (2) Only B is correct

(3) Only A and B are correct (4) Only C and D are correct

---

83. योग्य जोड्या जुळवा.

जिल्हा		**अभयारण्ये**
अ. ठाणे	i.	सागरेश्वर
ब. सांगली	ii.	तुंगारेश्वर
क. गडचिरोली	iii.	नरनाळा
ड. अकोला	iv.	चपराळा

(1) अ – i, ब – ii, क – iii, ड – iv (2) अ – iii, ब – ii, क – i, ड – iv

(3) अ – ii, ब – i, क – iv, ड – iii (4) अ – i, ब – iv, क – ii, ड – iii

Match the correct pairs.

Districts		**Sanctuaries**
A. Thane	i.	Sagareshwar
B. Sangli	ii.	Tungareshwar
C. Gadchiroli	iii.	Narnala
D. Akola	iv.	Chaparala

(1) A – i, B – ii, C – iii, D – iv (2) A – iii, B – ii, C – i, D – iv

(3) A – ii, B – i, C – iv, D – iii (4) A – i, B – iv, C – ii, D – iii

---

84. सह्याद्री पर्वताची एक शाखा सोलापूर जिल्ह्याकडे जाते. ती शाखा या नावाने ओळखली जाते

(1) हरिश्चंद्र डोंगर
(2) महादेव डोंगर
(3) सातमाळा डोंगर
(4) बाळेश्वर डोंगर

A branch of the Sahyadri Mountain range leads to Solapur district which is known as

(1) Harischandra Dongar
(2) Mahadev Dongar
(3) Satmala Dongar
(4) Baleshwar Dongar

---

85. हवेतील कोणता घातकी प्रदूषक ओझोन नष्ट करतो ?

अ. कार्बन डायऑक्साईड
ब. क्लोरोफ्ल्युरोकार्बन
क. कार्बन मोनॉक्साईड
ड. सल्फर डायऑक्साईड

(1) फक्त अ
(2) फक्त ब
(3) अ आणि क
(4) फक्त क

Which is the dangerous pollutant of air that destroys Ozone ?

A. Carbon dioxide
B. Chlorofluorocarbon
C. Carbon monoxide
D. Sulphur dioxide

(1) Only A
(2) Only B
(3) A and C
(4) Only C

---

86. 1972 चा वन्यजीव संरक्षण कायदा संपूर्ण देशात लागू करण्यात आला पण खालीलपैकी कोणत्या राज्याने तो स्वीकारला नव्हता ?

(1) केरळ
(2) महाराष्ट्र
(3) जम्मू–काश्मीर
(4) मध्य प्रदेश

The Wildlife Protection Act of 1972 was implemented throughout the country but which of the following States did not accept it ?

(1) Kerala
(2) Maharashtra
(3) Jammu-Kashmir
(4) Madhya Pradesh

---

87. 'शाश्वत विकासाची ध्येये – 2015' मध्ये खालील क्षेत्रांचा समावेश होतो

अ. सर्व स्वरूपातील सार्वत्रिक दारिद्र्य दूर करणे

ब. फक्त जमिनीवरचे जीवन समृद्ध करणे

क. लिंग समभाव निर्माण करणे

ड. ध्येयासाठी भागीदारी करणे

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(1) अ, ब, क आणि ड (2) ब, क आणि ड

(3) अ, ब आणि ड (4) अ, क आणि ड

'Sustainable Development Aims –2015' includes the following areas

a. Eradication of universal poverty in all sector

b. Enriching life on land only

c. Creating gender equality

d. Partnering for a goal

Which of the above sentences are correct ?

(1) a, b, c and d (2) b, c and d

(3) a, b and d (4) a, c and d

---

88. दख्खनचे पठार बेसॉल्ट व ग्रॅनाईट खडकांनी बनलेले आहे, कारण

अ. या ठिकाणी जास्त उष्णता आहे

ब. ज्वालामुखी प्रक्रिया

क. भूकंप क्षेत्र

ड. समुद्र सानिध्य

(1) ब आणि क (2) फक्त ब

(3) अ आणि ड (4) फक्त क

The Deccan Plateau is composed of basalt and granite rock, because

A. High temperature of this region

B. Volcanic process

C. Earthquake region

D. Near the sea

(1) B and C (2) Only B

(3) A and D (4) Only C

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

89. खालीलपैकी कोणते बेट नाही ?

अ. सालसेत ब. खांदेरी

क. उंदेरी ड. साल्हेर

(1) फक्त ब बरोबर आहे (2) फक्त अ आणि ब बरोबर आहेत

(3) फक्त ड बरोबर आहे (4) फक्त क आणि ड बरोबर आहेत

Which of the following is not an island ?

A. Salsette B. Khanderi

C. Underi D. Salher

(1) Only B is correct (2) Only A and B are correct

(3) Only D is correct (4) Only C and D are correct

---

90. भारतात एकूण २० कृषी-परिस्थितिकी विभाग तयार केलेले आहेत. त्यापैकी सहा कृषी-परिस्थितिकी विभाग महाराष्ट्रात येतात, तर महाराष्ट्रातील कोणत्या भागाचा समावेश 'ॲग्रो-इकोरिजन नं. १९' मध्ये होतो ?

अ. कोकणातील तांबड्या व जांभ्या मृदेचा भाग

ब. चंद्रपूर व गडचिरोली जिल्ह्यातील तांबूस मृदेचा भाग

क. गडचिरोली जिल्ह्याचा पूर्व भाग

ड. धुळे, नंदूरबार, जळगाव जिल्हे व अमरावतीचा जिल्ह्याचा धारणी तालुका

(1) फक्त अ (2) अ आणि ब

(3) अ, ब आणि क (4) अ, ब, क आणि ड

A total 20 Agro-ecological Divisions have been created in India. Out of them, six Agro-ecological Divisions are located in Maharashtra, so which part of Maharashtra is included in 'Agro-eco Region No. 19' ?

a. Red and laterite soil part of Konkan

b. Red soil part in Chandrapur and Gadchiroli districts

c. East part of Gadchiroli district

d. Dhule, Nandurbar, Jalgaon districts and Amravati district's Dharni Taluka

(1) Only a (2) a and b

(3) a, b and c (4) a, b, c and d

---

91. आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी संबंधीत खालीलपैकी कोणते विधान/ने अयोग्य आहे/त ?

अ. सदस्य देशांच्या स्थिर विनिमय दरासह चलन परिवर्तनीयतेची स्थापना व देखभाल.

ब. परकीय चलनावरील नियंत्रणे कमी किंवा संपूर्णपणे नाहीशी करण्यासाठी मदत करणे.

क. गरीब देशांना पुनर्रचना आणि विकासासाठी सहाय्य करणे.

ड. बहुपक्षीय व्यापार व देयक यांचा व्यापक विस्तार करण्यास मदत करणे.

(1) अ, ब, ड (2) फक्त ब (3) फक्त क (4) क, ड

Which of the following statement/s is/are incorrect about International Monetary Fund (IMF) ?

a. Establishment and maintenance of currency convertibility with stable exchange rate of member nations.

b. To help in the elimination or reduction of existing exchange controls.

c. To assist in the reconstruction and development of poor nations.

d. To help in the widest extension of multilateral trade and payments.

(1) a, b, d (2) only b (3) only c (4) c, d

---

92. लीड्स 2022 च्या सर्वेक्षण अहवालानुसार खालीलपैकी कोणती राज्ये फास्ट मूव्हर्स कामगिरी श्रेणीमध्ये आहेत ?

अ. हरीयाणा ब. केरळ

क. राजस्थान ड. तामिळनाडू

(1) अ आणि ब (2) अ आणि क (3) ब आणि क (4) क आणि ड

According to LEADS 2022 survey report which of the following States are in Fast Movers Performance Categories ?

a. Haryana b. Kerala

c. Rajasthan d. Tamil Nadu

(1) a and b (2) a and c (3) b and c (4) c and d

---

93. लघुउद्योग भारतीय अर्थव्यवस्थेत खूप महत्त्वाची भूमिका बजावतात कारण

(1) अधिक रोजगार निर्मिती

(2) राष्ट्रीय उत्पन्नाचे समान वितरण

(3) कमी औद्योगिक विवाद

(4) वरील सर्व

Small scale industries play a very important role in the Indian economy because

(1) More employment generation

(2) Equal distribution of national income

(3) Fewer industrial disputes

(4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

94. अनुच्छेद 275 अंतर्गत दिली जाणारी अनुदाने आणि त्यांचे प्रमाण __________ कडून निश्चित केले जाते.

(1) वित्त आयोग (2) नीती आयोग
(3) आरबीआय (4) केंद्र सरकार

Grants to be made under Article 275 and its quantum thereof is determined by

(1) Finance Commission (2) NITI Ayog
(3) RBI (4) Central Govt.

---

95. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. पहिल्या पंचवार्षिक योजनेच्या अखेरीस भारतातील बेरोजगारांचे प्रमाण एकूण कर्त्या लोकसंख्येच्या 2.9% होते.

ब. दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेच्या अखेरीस भारतातील बेरोजगारांचे प्रमाण 3.6% होते.

क. तिसऱ्या पंचवार्षिक योजनेच्या अखेरीस भारतातील बेरोजगारांचे प्रमाण 4.5% होते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने बरोबर आहे/त ?

(1) अ आणि ब (2) ब आणि क
(3) अ आणि क (4) अ, ब आणि क

Consider the following statements.

a. At the end of the First Five Year Plan the unemployment rate in India was 2.9% of the total working population.

b. Unemployment rate in India was 3.6% at the end of Second Five Year Plan.

c. At the end of the Third Five Year Plan the unemployment rate in India was 4.5%.

Which of the above statement/s is/are correct ?

(1) a and b (2) b and c
(3) a and c (4) a, b and c

---

96. जर रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाला पैशाचा पुरवठा कमी करण्याची इच्छा असेल तर तिने __________ करावे.

(1) बँक दर कमी

(2) खुल्या बाजारातून रोख्यांची खरेदी

(3) रोख राखीव प्रमाण वाढविणे

(4) रेपो दर कमी

If the RBI desires to decrease the money supply, then it should

(1) lower the bank rate

(2) purchase securities from open market

(3) increase the Cash Reserve Ratio

(4) lower the repo rate

---

97. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. वाढ सर्वसमावेशक असते जेव्हा ती रोजगार निर्माण करते.

ब. नियतकालिक श्रमशक्ती सर्वेक्षण दर्शविते की सप्टेंबर 2021 व सप्टेंबर 2022 मध्ये संपलेल्या तिमाहीत 15 वर्षे आणि त्याहून अधिक वयाच्या लोकांसाठी शहरी बेरोजगारीचा दर 7.2 टक्क्यांवरून 9.8 टक्क्यांपर्यंत वाढला आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहे/त ?

(1) केवळ अ योग्य आहे

(2) केवळ ब योग्य आहे

(3) दोन्ही अ आणि ब योग्य आहेत

(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements.

a. Growth is inclusive when it creates jobs.

b. The periodic labour force survey shows that the Urban unemployment rate for people aged 15 years and above increased from 7.2 percent to 9.8 percent during quarter ending September 2021 to quarter ending September 2022.

Which of the statement/s given above is/are correct ?

(1) Only a is correct

(2) Only b is correct

(3) Both a and b are correct

(4) None of the above

---

98. फिलिप्सचा वक्र हा कशासाठी उपयुक्त आहे ?

(1) भाववाढातिरेकाच्या अल्पकालीन बदलांचे विश्लेषण

(2) भाववाढातिरेकाच्या दीर्घकालीन बदलांचे विश्लेषण

(3) बेरोजगारी आणि भाववाढातिरेकाच्या दीर्घकालीन बदलांचे विश्लेषण

(4) बेरोजगारी आणि भाववाढातिरेकाच्या अल्पकालीन बदलांचे विश्लेषण

The Philips curve is useful for

(1) analysing short-run movements of inflation

(2) analysing long-run movements of inflation

(3) analysing long-run movements of unemployment and inflation

(4) analysing short-run movements of unemployment and inflation

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

99. खालील जोड्या जुळवा.

अ शाश्वत विकासाची ध्येये		ब संबंधीत असणाऱ्या बाबी	
अ.	शाश्वत विकासाचे ध्येय क्रं. १०	1.	हवामान क्रिया
ब.	शाश्वत विकासाचे ध्येय क्रं. १३	2.	जमिनीवरील जीवन
क.	शाश्वत विकासाचे ध्येय क्रं. १४	3.	असमानता कमी करणे
ड.	शाश्वत विकासाचे ध्येय क्रं. १५	4.	पाण्याखालील जीवन
		5.	दारीद्र्य निर्मुलन

(1) अ – 1, ब – 2, क – 3, ड – 4
(2) अ – 2, ब – 3, क – 5, ड – 4
(3) अ – 5, ब – 2, क – 4, ड – 1
(4) अ – 3, ब – 1, क – 4, ड – 2

Match the following list.

A Sustainable Development Goals		B Related items	
a.	Sustainable Development Goal 10	1.	Climate action
b.	Sustainable Development Goal 13	2.	Life on land
c.	Sustainable Development Goal 14	3.	Reduce inequalities
d.	Sustainable Development Goal 15	4.	Life below water
		5.	Poverty alleviation

(1) a – 1, b – 2, c – 3, d – 4
(2) a – 2, b – 3, c – 5, d – 4
(3) a – 5, b – 2, c – 4, d – 1
(4) a – 3, b – 1, c – 4, d – 2

100. भारतातील वित्त आयोग व अध्यक्ष यांच्या योग्य जोड्या लावा.

वित्त आयोग		अध्यक्ष	
अ.	पहिला वित्त आयोग	i.	के. संतनाम
ब.	दुसरा वित्त आयोग	ii.	के. सी. नियोगी
क.	तिसरा वित्त आयोग	iii.	डी. पी. व्ही. राजमन्नार
ड.	चौथा वित्त आयोग	iv.	ए. के. चंदा

	अ	ब	क	ड
(1)	ii	i	iii	iv
(2)	i	ii	iii	iv
(3)	ii	i	iv	iii
(4)	i	iii	ii	iv

Match the Finance Commission of India and their Chairman.

Finance Commission		Chairman	
a.	First Finance Commission	i.	K. Santnam
b.	Second Finance Commission	ii.	K. C. Niyogi
c.	Third Finance Commission	iii.	D. P. V. Rajmannar
d.	Fourth Finance Commission	iv.	A. K. Chanda

	a	b	c	d
(1)	ii	i	iii	iv
(2)	i	ii	iii	iv
(3)	ii	i	iv	iii
(4)	i	iii	ii	iv

सूचना – (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82'' यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षा कक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षा कक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग – 1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर ''(3) राजा राममोहन रॉय'' असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर ''(3)'' होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर-क्रमांक ''③'' हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

SEAL

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्न-क्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK